

Új magyar operák versengenek

Hat egy- és nyolc többfelvonásos a millenniumra

Heteken belül végleges döntés születik arról, hogy melyik opera lesz a győztes a millenniumi operapályázaton, ki lesz az a kortárs magyar zeneszerző, akinek a művét bemutatják az Operaházban 2000. október 23-án – tudta meg a Magyar Nemzet.

A millenniumi operapályázatot Romhányi Ágnes dramaturg ötletére és a magyar zenetörténetben eddig páratlan kezdeményezésére több mint két esztendeje hirdette meg közösen az Operaház, a kulturális tárca és a Magyar Millenniumi Emlékbizottság; célja „a történelmi évforduló méltó megünneplése az operaszínpadon, nemzeti operakultúránk ápolása és gyarapítása új értékekkel”. A kezdeményezést azonnal felkarolta Szinetár Miklós, az Operaház főigazgatója. A művek elbírálására szakértőket kértek fel, a zsűri végül kilenctagú lett, tagjai: Petrovics Emil (elnök) és Lendvai Kamilló zeneszerző, Kerényi Miklós Gábor rendező, Nagy Ferenc karmester, Fodor Géza kritikus, Várbíró Judit, a Magyar Televízió és Varga F. István, a Magyar Rádió szerkesztője, Devich János gondokaművész, a kulturális tárca osztályvezetője, valamint a millenniumi iroda képviselőjében Ézsias Erzsébet. A kiírás szerint a pályázaton bárki részt vehetett névvel vagy jelígyesen beküldött olyan magyar nyelvű művével (két kategóriában: egyfelvonásos, illetve egész estét betöltő operával), amely eddig semmilyen formában nem került nyilvánosságra. Az egész estés operák beadási határideje március 1., majd május 1. volt, az egyfelvonásosoké január 15.; a győztes művek díja kategóriánként két-, illetve másfél millió forint.

Annak érdekében, hogy a vetélkedésnek nagyobb rangot adjanak, néhány komponistát meghívtak a pályázatra. Hogy kiket, arról a zeneszerzők egyesületének bevonásával, a komponisták körében végzett „szondázás” után külön grémium határozott. A meghívottak megbízási díjat kaptak, az egyfelvonásos művek esetében a komponista háromszázötven-, a librettista százezer forintot, a nagyobb lélegzetű műveknél a zeneszerző egymilliót, a szövegíró háromszázezret. A meghívott szerzők: Láng István, Fekete Gyula, Fekete Kiss Sándor, Szigeti István, Gyöngyösi Levente, Madarász Iván, Faragó Béla – egyfelvonásosok komponálására –, Jeney Zoltán, Bozay Attila és Huszár Lajos – egész estét betöltő művek megírására. (A meghívott szerzők között volt az időközben elhunyt *Togobickij* Viktor is.) Gyöngyösi Levente és Madarász Iván műve kinőtte az egyfelvonásos opera kereteit, ezért a szerzők a komponálás közben kérelemmel fordultak a zsűrihez, hogy a másik kategóriában versenyezhesse nek, későbbi határidővel. A zsűri erre engedélyt adott, de a megbízási díj nagyságán nem változtatott. A

meghívott komponisták mellett több szerző adott be pályamunkát, az előszűrés után Weber Kristóf egyfelvonásosa, valamint Németh Amadé műve és a Svájcban élő Kovács Andor (ő az egyetlen külföldi) nagyobb lélegzetű darabja, a Zrínyi indulhatott a versenyben. Érkezett egy opera Benjamin jelígyére Hazug románc címmel, illetve a zsűri elfogadott egy posztumusz „jelentkezést”: Patachich Iván A hős falu című operája, amelyet Frederico García-Lorca egyik története ihletett, mindenben megfelelt a pályázati kiírásnak, a művet a szerző lánya juttatta el a zsűrihez. Összesen 14 új magyar opera vetélkedik, ami Romhányi Ágnes szerint önmagában is a pályázat sikerét jelenti. Sok rangos szerzőnk távol maradt ugyan a versenytől, de ez természetes, hiszen a már befutott komponisták nem rajonganak a hasonló pályázatokért, annál többen vannak jelen a fiatalok.

Az új operák zongorakivonata, partitúrája és szöveggönyve határidőre a zsűrihez került, egy kivétellel. Bozay Attila a betegsége miatt haladékot kapott szeptember 1-jéig. Azt ígérte, addigra befejezi Az öt utolsó szín című operáját, amely Madách Tragédiája alapján készül. (Jeney Zoltán–Esterházy Péter Daisy című művét a zsűri értékelhetetlennek ítélte, ezért nem vesz részt a versenyben, de a szerzők megkaphatták a megbízási díjat.) Láng István Sarkadi Imre A gyáva című művére írt operát. Fekete Gyula Eörsi István munkáját, A megmentett várost választotta librettónak. Fekete Kiss Sándor A gang című operájának maga írta a szöveggönyvét egy Szakonyi-mű alapján. Szigeti István Gábrrielje Boccaccio-témára született, ez a pályázatok közül az egyetlen klasszikus opera buffa jellegű mű. Weber Kristóf A lélek távozása című egyfelvonásosa abszurd játék, Faragó Béla–Gém György Elfogyott a regimentje című operája 1956-ot idézi meg. Németh Amadé A csudás tűzszerszám című kompozíciója egy Andersen-mesét dolgoz fel, Gyöngyösi Levente A gólyakalifa című operája Babits műve alapján készült. Madarász Iván Görgey Gábort választotta szerzőtársul Utolsó keringőjéhez.

A zsűri a műveket – amelyek kottái a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárba kerültek – a nyáron áttanulmányozta, és a legesélyesebb alkotásokból szeptember elején zongorás-zenés meghallgatást tart. A győztes egész estés opera bemutatása mellett elképzelhető, hogy az Erkel Színházban pódiumra kerül a zsűri által kiválasztott egyik egyfelvonásos kompozíció is. A Magyar Rádió és a Televízió szándéknyilatkozatot tett, hogy a győztes mű operaházi bemutatóját élőadásban közvetíti. A Magyar Televízió talán arra is szívesen vállalkozna, hogy egy másik, általa tévés feldolgozásra alkalmasnak ítélt művet bemutasson. (d. m.)